

(263. 10.)

VERSLAG VAN DE NIEUWE OVERWEGING
IN DE AFDEELINGEN.

Bij het nieuwe afdeelingsonderzoek werd door verscheidene leden de opmerking gemaakt, dat het geen goedkeuring verdient om na het verschijnen van het Voorloopig Verslag bij een Nota van Wijziging nieuwe voorstellen van zoo groote financieele beteekenis als de onderhavige in het ontwerp van een suppletoire begrootingswet op te nemen. Deze leden meenden, dat slechts een beroep op zeer buitengewone en dringende omstandigheden zulk een handelwijze zou kunnen rechtvaardigen, van hoedanige omstandigheden huns inziens in casu niet is gebleken. Andere leden, in beginsel instemmende met de opvatting, dat gewichtige wijzigingen in een wetsontwerp na het verschijnen van het Voorloopig Verslag niet dan bij uitzondering moeten worden aangebracht, wenschten er op te wijzen, dat de Minister in de toelichting tot de aangebrachte wijzigingen blijk geeft zelf ook die opvatting te zijn toegedaan, maar tevens van oordeel te zijn, dat hier een uitzonderingsgeval aanwezig was. In zijn pogen om dit aannemelijk te maken, oordeelden deze leden den Minister niet ongelukkig geslaagd.

Omtrent de voorgestelde nieuwe wijzigingen werden de volgende opmerkingen gemaakt.

Artikel 1.

Onderafdeeling 28 (Iste hoofdstuk). Gevraagd werd, waarin de tot stand gebrachte uniformwijziging van de algemeene politie bestaat en wat de aanleiding is geweest om tot die wijziging over te gaan. Ook zouden eenige leden gaarne vernemen, of voor de gewapende politiedienaren, de algemeene politie en de bureau-oppassers bij de bestuursambtenaren de uniformen nu dezelfde zijn. De uniformverandering schijnt te zijn ingevoerd zonder dat daarvoor gelden op de begroting beschikbaar waren gesteld. Men zou gaarne worden ingelicht, waarom tot deze minder regelmatige wijze van handelen is besloten; dat de zaak zulk een dringende haast had, kon men vooralsnog kwalijk aannemen.

Eindelijk werd nog gevraagd of de kosten van kleeding van de algemeene politiedienaren niet behooren te worden gedragen door de betrokken gemeenten.

Onderafdeeling 61 (Iste hoofdstuk). Eenige leden verklaarden te betwijfelen of de voorgestelde aanleg van een kabel van Soerabaja naar Balikpapan wel een voldoende voorziening waarborgt in de bezwaren, die ten aanzien van het telegraphische verkeer tusschen Java en Celebes worden ondervonden. Zij veronderstelden, dat de groote toeneming in de laatste jaren van het verkeer over den Siteobondo—Makassar kabel, waarvan zij met groote voldoening hadden kennis genomen, voornamelijk telegrammen betreft, voor Menado bestemd en wel om via die plaats over het net van de Duitsch-Nederlandsche Telegraafmaatschappij verder te worden geseind. Voor deze telegrammen zal echter ook na het tot stand komen van de verbinding Soerabaja—Balikpapan slechts één kabel beschikbaar zijn, voor zoover nl. het traject Balikpapan—Menado betreft. Naar Balik-

papan wordt een dubbele telegraphische weg in het leven geroepen, maar vandaar naar Menado blijft de weg, zooals hij is. Wenscht men een afdoende verbetering in den bestaanden toestand aan te brengen, die in staat zal stellen de concurrentie met de Engelsche Telegraafmaatschappijen op krachtige wijze te voeren, dan verdient het veeleer aanbeveling den nieuwen kabel niet naar Balikpapan te leiden, maar rechtstreeks naar Menado. Dan eerst zou het telegraphisch verkeer met Menado en dus het internationaal verkeer via die plaats op dubbele wijze zijn verzekerd.

Een andere wijze om tot afdoende verbetering te komen, zoo voegden de hier aan het woord zijnde leden nog aan het bovenstaande toe, ware deze, dat een kabel werd gelegd van Soerabaja over Amboina en Ternate naar Menado. Voor het traject Ternate—Menado is reeds tot kabelaanleg besloten en zijn de gelden reeds toegestaan op de begroting voor 1913, zoodat die kabel wel niet lang op zich zal laten wachten. Vooral daarom zou het thans alleszins rationeel zijn de gewenschte dubbele verbinding van Menado met Java door het aanleggen van een kabel Soerabaja—Amboina—Ternate tot stand te brengen. Zulk een verbinding zou ook op zich zelve van groot belang zijn; zoowel uit een strategisch als een commercieel oogpunt ware het zeer wenschelijk, dat de geïsoleerde eilanden der Molukken een rechtstreeksche telegraphische verbinding met Java hadden.

De hier aan het woord zijnde leden wenschten voorts, naar aanleiding van het thans aanhangige voorstel, aan te dringen op een rechtstreeksche kabelverbinding Batavia—Soerabaja, in hoofdzaak te bestemmen voor het overseinen van internationale telegrammen. De aan te leggen kabelverbindingen Batavia—Semarang—Soerabaja zouden dan in hoofdzaak zijn te bezigen voor de binnenlandsche correspondentie op Java.

Met nadruk wezen deze leden er op, dat, met het oog op de zeer groote kosten der kabelverbindingen, het een dringende eisch is den aanleg dier verbindingen te doen geschieden naar een vast plan, dat voor het geheele koloniale gebied is opge maakt, en in deze materie niet telkens besluiten te nemen, die een incidenteel karakter hebben. Doet men dit laatste, dan is het gevaar groot, dat ten slotte de kosten veel hooger zijn dan wel noodig ware. Men zou gaarne vernemen of een algemeen plan, als hier bedoeld, bestaat en vroeg, indien dat het geval is, daarvan de bijzonderheden te mogen leeren kennen. Men zou daarbij ook gaarne worden ingelicht, welke rol op dit gebied aan de draadlooze verbindingen is toegedacht. Door van deze verbindingen zooveel mogelijk gebruik te maken, zullen waarschijnlijk groote sommen voor kabels kunnen worden bespaard. Welke plannen koestert de Regeering te dezen aanzien?

Eindelijk werd nog de vraag gedaan, of de nieuwbeneemde hoofdinspecteur, chef van den post, telegraaf- en telephoondienst, die vóór zijn vertrek naar Indië tijdelijk op het Departement van Koloniën is werkzaam geweest, over het aan de orde zijnde voorstel is gehoord.

Artikel 2.

Onderafdeeling 153 en 154 (IIde hoofdstuk). Verscheidene leden verklaarden, dat het denkbeeld van de oprichting van een middelbare landbouwschool hun sympathiek was, maar dat in hunne oogen aan dit plan te veel vastzit om daartoe thans reeds te besluiten, nu, door de wijze, waarop de Regeering deze zaak bij de Kamer aanhangig heeft gemaakt, een nauwgezette bestudeering is uitgesloten. In het bijzonder verdient het verband tusschen deze school en het onderwijsplan voor inlanders in zijn geheel aan een aandachtige beschouwing te worden onderworpen. De vraag dringt zich op, of, nu het volksonderwijs nog in zoo primitieven toestand verkeert, het wel aanbeveling verdient reeds aan een middelbare school voor inlanders te denken, zij het dan ook een vakschool. De wijze, waarop de Regeering voornemens is de school van leerlingen te voorzien, schijnt een aanwijzing te bevatten, dat het hier allerm minst geldt onderwijs, waaraan behoefte wordt gevoeld. Integendeel, er wordt,

naar de eigen woorden der toelichting, *behoefte aan leerlingen* gevoeld om de ontworpen school te bevolken. De hier aan het woord zijnde leden betwijfelden of een school, waarvoor de leerlingen eigenlijk ontbreken, d. w. z. de leerlingen, die door hunne voorbereidende opleiding daarvoor geschikt zijn te achten, wel de resultaten zal afwerpen, die de Regeering daarvan te gemoet ziet. Zij wenschten, om de zaak niet op overhaaste wijze te moeten afdoen, tot de Regeering het verzoek te richten dezen post voorloopig terug te nemen om de zaak uit te stellen tot de behandeling der begrooting voor 1914.

Eenige leden verklaarden zich voorts getroffen door het veelzijdige karakter, dat een opleiding aan de geprojecteerde school naar de plannen der Regeering hebben zal. De school zal niet alleen opleiden tot landbouwleeraar, bestemd voor den voorlichtingsdienst of voor kleine landbouwschooltjes, maar ook tot adjunct-houtvester, wellicht tot ambtenaar bij het kredietwezen en tevens dienstbaar worden gemaakt aan de opleiding tot veearts. Deze leden meenden, dat er wel eenige grond bestaat voor de vrees, dat het nastreven van een zoo veelzijdig doel ten gevolge heeft, dat de opleiding voor het ene vak aan die voor het andere wordt opgeofferd. Zij stelden de vraag, of de Regeering dit voor de hand liggend bezwaar tot een punt van overweging heeft gemaakt en of zij het vertrouwen heeft, dat hierin geen gevaar schuilt.

Gevraagd werd voorts, waar de school zal worden gevestigd, hoe de Regeering denkt in de behoefte aan bevoegde leerkrachten te voorzien, waaruit die leerkrachten zullen worden gerecruiteerd en of de school ook toegankelijk zal worden gesteld voor Europeanen en vreemde Oosterlingen.

Enkele leden bepaalden zich tot de opmerking, dat zij van 's Ministers voorstel met ingenomenheid hadden kennis genomen.

Wat aangaat de mededeelingen in de toelichting tot de Nota van Wijzigingen betreffende traktementsverbetering van de leeraren aan de inlandsche veeartsenschool en van de assistenten aan het veeartsenijkundig laboratorium, werd de opmerking gemaakt, dat te dezer zake geen gelden worden aangevraagd. Daarom was het niet duidelijk, wat de Minister met die mededeelingen bedoelt. De beslissing, welke de Kamer aangaande dit onderwerp heeft te nemen, kan alleen betreffen de gelden, die voor de doorvoering van het plan noodig zijn en het spreekt vanzelf, dat van zoodanige beslissing eerst sprake kan zijn, wanneer de aanvraag van die gelden aan de orde is. Men vroeg daarom nadere inlichtingen.

De beteekenis van de mededeeling, aan het slot van de toelichting tot de Nota van Wijzigingen, aangaande het voornemen sommige stukken vrij van zegelrecht te stellen, was voor verscheidene leden niet duidelijk. Zij vroegen dienaangaande nadere inlichtingen.

De Commissie van Rapporteurs, vertrouwende, dat de Minister bereid zal zijn de gestelde vragen en gemaakte opmerkingen alsnog schriftelijk te beantwoorden, is van oordeel, dat daarmee de mondelinge behandeling van het wetsontwerp genoegzaam zal zijn voorbereid.

Aldus vastgesteld den 3den Mei 1913.

BOGAARDT.

J. W. VAN NISPEN TOT SEVENAER.

DOLK.

VAN HOOGSTRATEN.

DE BEAUFORT.

(263. 11.)

NOTA VAN VERBETERING IN HET VERSLAG VAN DE
NIEUWE OVERWEGING IN DE AFDEELINGEN.

(In de Bijlagen verbeterd.)

(263. 12.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 5 Mei 1913.)

Terecht is er in het Verslag op gewezen, dat ook de ondergeteekende van gevoelen is dat het slechts in dringende omstandigheden aanbeveling kan verdienen in een wetsontwerp nog na het verschijnen van het Voorloopig Verslag gewichtige wijzigingen aan te brengen. Naar zijn oordeel waren in dit geval echter dergelijke omstandigheden aanwezig en hij meent te mogen verwachten dat deze zienswijze, na kennisneming van de volgende beantwoording van de opmerkingen in het Verslag, meer algemeen zal worden gedeeld.

Artikel 1.

Onderafdeeling 28 (Iste hoofdstuk). De reorganisatie van het Europeesche en Inlandsche personeel der algemeene politie op Java en Madoera maakte het noodig over te gaan tot een herziening van de voorschriften betreffende de kleding, uitrusting en bewapening van dat personeel. De nieuwe regeling, welke ook de bureau-oppassers omvat, is tot stand gekomen bij besluit van den Gouverneur-Generaal van 4 September 1912 n^o. 37 (*Indisch Staatsblad* n^o. 456), in de artt. 1 en 6 waarvan de nieuwe modellen van kleding uitvoerig beschreven zijn.

Hoewel bij de begrooting nog niet op de geldelijke gevolgen van den maatregel was gerekend, meende de Indische Regeering de invoering niet tot 1914 te mogen uitstellen, omdat zij het niet raadzaam achtte den bestaanden toestand langer te doen voortduren. Vooral op de drie hoofdplaatsen van Java werd die toestand als onhoudbaar beschouwd. Niet alleen, dat in het bijzonder de Inlandsche agenten er over het algemeen slecht gekleed en vaak haveloos uitzagen, doch de modellen van kleding weken onderling zoo af, dat alle uniformiteit ontbrak. Daarbij kwam dat voorschriften noodig waren aangezien, wat het Europeesche personeel betreft, alleen voor de hoofdagenten te Batavia een costuum was vastgesteld, terwijl de hoofdcommissarissen op de drie hoofdplaatsen nog geen ambtsgewaad bezaten en de commissarissen de oude schoutsuniform droegen, welke feitelijk niet voor hen was voorgeschreven.

Omtrent de kleding van de gewapende politiedienaren, die een andere taak hebben en dan ook anders bewapend zijn dan de gewone politie, is een afzonderlijke regeling getroffen. laatstelijk bij het Indisch besluit van 16 Januari 1912 n^o. 75 (*Javasche Courant* n^o. 11).

De vraag of de kosten van kleding van de algemeene politiedienaren niet behooren te worden gedragen door de betrokken gemeenten, moet ontkennend beantwoord worden, omdat de politiezorg niet behoort tot den werkring der gemeenteraden.

Onderafdeeling 61. (Iste Hoofdstuk). Met voldoening mocht de ondergeteekende uit het Verslag opmaken, dat algemeen de noodzakelijkheid wordt ingezien van een spoedige verbetering van de telegraafverbindingen tusschen Java en Celebes. De in het Verslag opgenomen beschouwingen van eenige leden toch gelden slechts de wijze waarop voorgesteld wordt om tot die verbetering te geraken.